

सामाजिक सहभागाव्दारे ग्रामीण महिलांना सक्षम बनविण्यासाठी केंद्र पुरस्कृत नवीन “महिला शक्ती केंद्र” योजना केंद्र : राज्य हिश्याच्या ६०:४० प्रमाणात राबविण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग

शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक-संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.७५/का-१०

नवीन प्रशासन भवन, तिसरा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक-७ ऑगस्ट, २०१९.

- वाचा :-**
१. केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालयाचे पत्र क्र.WW-२६/२०/२०१७-WW, दि.२२ डिसेंबर, २०१७.
  २. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.संकीर्ण-२०१०/प्र.क्र.२१७/का.२, दि.१७ ऑगस्ट, २०१३.
  ३. शासन निर्णय समक्रमांक दि.२९ जानेवारी, २०१९.
  ४. संयुक्त सचिव, महिला व बाल विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र क्र.D.O. No.MSK/२८/२०१८-Admn (NMEW), दि.२७ डिसेंबर, २०१८.
  ५. महिला आर्थिक विकास महामंडळाचे पत्र क्र.माविम/पीएमडी/२०१९/०९, दि.१२ एप्रिल, २०१९.

शासन शुद्धीपत्रक :-

संदर्भाधीन शासन निर्णय क्र.३ मधील परिच्छेद क्र. क) महिला शक्ती केंद्र (गट/ तालुका स्तर) Mahila Shakti Kendra (MSK Block) मध्ये खालीलप्रमाणे उपपरिच्छेद अंतर्भूत करण्यात येत आहे.

२. जिल्ह्यातील निवड केलेल्या एकूण गट स्तरीय समितीच्या निम्म्याहून कमी गट स्तरीय समित्यांमध्ये महिला शक्ती केंद्र योजना अंमलबजावणीच्या सहाय्याकरिता स्वयंसेवी संस्थांची निवड करण्यात येईल. अशा महिला शक्ती केंद्रांमध्ये महिला संघटनांना गतिमान करून त्यांच्या कौशल्याच्या माध्यमातून स्वयंरोजगाराच्या संघी निर्माण करण्यावर भर असेल. संपत्तीहीन ग्रामीण महिला विशेषत: हाताने मैला वाहून नेणाऱ्या, बंधक कामगार, निराधार तसेच दिव्यांग महिला, वेश्या व्यवसायातून मुक्त केलेल्या महिला यांचा प्राधान्याने समावेश करण्यात यावा.

❖ स्वयंसेवी संस्थांकरिता पात्रता निकष :-

- ज्या स्वयंसेवी संस्थांनी निती आयोगाच्या दर्पण पोर्टल वर नोंदणी केली आहे, केवळ अशाच स्वयंसेवी संस्थांच्या प्रस्तावांचा विचार केला जाईल. तसेच ज्या स्वयंसेवी संस्थांची स्थापना खालीलप्रमाणे झाली असेल, त्यांचा विचार केला जाईल.
  - सोसायटी रजिस्ट्रेशन अॅक्ट, १८६० किंवा इंडियन ट्रस्ट अॅक्ट, १८८२ (विना नफा) किंवा विशिष्ट कायद्यांतर्गत नोंदणीकृत संस्था किंवा संघटना.
  - सहकारी सोसायटी
  - कृषी विज्ञान केंद्र
- संस्थेचे किमान ३ वर्षांपासून अस्तित्व असावे.
- उपजीविका विकास आणि उद्योजकता विकास या दृष्टीने कौशल्य अंतर्भूत करणारे उपक्रम हाती घेतलेल्या संस्थांना विशेष प्राधान्य देण्यात यावे.
- अर्ज भरताना स्वयंसेवी संस्थेचा मागील किमान २ वर्षांतील Cash/ equity net हा धन असावा.

- अर्ज केलेल्या स्वयंसेवी संस्थेने उपजीविका विकास तसेच वंचित घटकातील व्यक्तीसाठी केलेल्या कामाचा कागदोपत्री पुरावा सादर करणे आवश्यक राहील. या कामाचा पुरावा वार्षिक लेखा आणि वार्षिक लेखा परिक्षण अहवालामधून Appendix IV नुसार पडताळला जाईल.
- प्रकल्पास संमती मिळाल्यानंतर संस्थेने उपजीविका प्रशिक्षण केंद्र सुरु करावे. सदर प्रशिक्षणाचा क्षेत्रनिहाय प्रति महिला खर्च हा ₹ ६,०००/- ते ₹ ८,०००/- इतका राहील.
- महिला संघटनातील सदस्य महिलेने निवडलेल्या क्षेत्रामध्ये विशेष प्राविष्ट्य मिळविल्यानंतर त्यांनी हाती घेतलेल्या उपक्रमांकरिता राष्ट्रीय महिला कोष सारख्या निधीची उपलब्धता बँकींग तसेच गैर बँकींग संस्थांद्वारे मिळविण्याकरिता सदर स्वयंसेवी संस्था सदर महिलेला मदत करेल. याव्दारे या महिलांना स्थानिक क्षेत्रामध्ये विपणन केंद्र उभारणीसाठी तसेच महिला ई-हाट सारख्या ई-कॉमर्स संकेस्थळाद्वारे त्यांच्या वस्तू विक्री करण्याकरिता मदत मिळेल.

❖ स्वयंसेवी संस्थांची निवड पद्धती :-

- संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी स्वयंसेवी संस्थांच्या प्रस्तावासाठी जाहिरात प्रसिद्ध करतील. जाहिरात प्रसिद्ध झाल्यापासून Appendix I नुसार दोन आठवड्याच्या आत स्वयंसेवी संस्थांनी अर्ज सादर करणे आवश्यक राहील. सादर केलेल्या अर्जाची स्वीकृती जिल्हाधिकारी कार्यालयाव्दारे केली जाईल.
- सादर केलेल्या अर्जाची पडताळणी Appendix II मधील तपासणी सूचीनुसार जिल्हास्तरीय कृतीदल (DLTF) यांच्याव्दारे केली जाईल.
- जिल्हास्तरीय कृतीदल (DLTF) यांनी शिफारस केलेले प्रस्ताव, प्रस्ताव प्राप्त झालेल्या दिनांकापासून २ आठवड्याच्या आत राज्यस्तरीय कृतीदलाकडे (SLTF) पाठविले जातील. राज्यस्तरीय कृतीदल (SLTF) यांनी शिफारस केलेले प्रस्ताव, प्रस्ताव प्राप्त झालेल्या दिनांकापासून २ आठवड्याच्या आत केंद्रीय महिला व बाल विकास मंत्रालय यांच्याकडे Appendix III नुसार पाठविण्यात यावेत.
- केंद्रीय महिला व बाल विकास मंत्रालय यांच्या अंतर्गत प्रकल्प मूल्यमापन समिती (Project Appraisal Committee-PAC) गठित करण्यात येईल. या समितीत सहसचिव अध्यक्ष तर विभागातील इतर अधिकारी हे सदस्य असतील.

❖ “महिला शक्ती केंद्र योजनेच्या माध्यमातून महिला समूहांची क्षमता बांधणी” या उपघटकाकरिता आर्थिक तरतूद :-

- जिल्हास्तरीय कृतीदल (DLTF) यांनी निवड केलेल्या स्वयंसेवी संघटनेस उपघटकाच्या अंमलबजावणीकरिता निधी देण्यात येईल. मात्र याकरिता स्वतंत्र निधीची तरतूद करण्यात येणार नसून महिला शक्ती केंद्र (गट/ तालुका स्तर) यांतर्गत “आरथापना विषयक इतर खर्च (संगणक, संगणक प्रणाली, प्रिंटर, लॅपटॉप, कॅमेरा इ.) कार्यालयीन खर्च (भाडे, सेवा, संगणक प्रणाली इ. सह), कार्यक्रम/ उपक्रम खर्च- बैठका कार्यशाळा, प्रशिक्षण, सल्ला, विनिमय, साधन व्यक्तींचे संघटन इ. IEC साहित्य, Flexi Fund (DLTF व्दारा निर्धारित)” यासाठी प्रस्तावित केलेला निधी हा स्वयंसेवी संस्थेस देण्यात यावा. सदर निधी जिल्हाधिकारी यांच्यामार्फत देण्यात यावा.

संदर्भाधीन शासन निर्णय क्र.३ मधील जिल्हास्तरीय कार्यगट (District Level Task Force) व तालुका/ गट स्तरीय समिती (Block Level Committee) ची सुधारित रचना पुढीलप्रमाणे राहील.

१) जिल्हास्तरीय कार्यगट (District Level Task Force) :- जिल्हास्तरीय कार्यगट / जिल्हास्तरीय महिलांसाठी केंद्र (DLCW) याचे समन्वयन, देखरेख, आढावा, कार्य सुधारणा, निरीक्षण याबाबत कामकाज यासाठी जबाबदार राहील. सदर जिल्हास्तरीय कार्यगट आपल्या कामकाजाचा अहवाल केंद्रीय महिला व बाल विकास मंत्रालय/ राष्ट्रीय कार्यगट/ राज्यस्तरीय कार्यगट यांना सादर करेल. जिल्हास्तरीय कार्यगटाची रचना पुढीलप्रमाणे आहे.

१) जिल्हाधिकारी	- अध्यक्ष
२) उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (जि.प.) महिला व बाल	- सदस्य सचिव
३) गट / सहायक गट विकास अधिकारी	- सदस्य

“याएवजी”

जिल्हास्तरीय कार्यगटाची (District Level Task Force) सुधारित रचना पुढीलप्रमाणे राहील.

१) जिल्हाधिकारी	- अध्यक्ष
२) उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (जि.प.) महिला व बाल	- सदस्य
३) जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	- सदस्य
४) गट / सहायक गट विकास अधिकारी	- सदस्य
५) जिल्हा समन्वय अधिकारी, माविम	- सदस्य सचिव
- २) तालुका/ गट स्तरीय समिती (Block Level Committee) ची रचना खालीलप्रमाणे आहे :-
i. जिल्हाधिकारी नामनिर्देशित जिल्हा कार्यालयातील प्रतिनिधी	- ०१ सदस्य
ii. जिल्हाधिकारी नामनिर्देशित तालुका/ गटातील महाविद्यालयातील अध्यापक वर्गातील प्रतिनिधी	- ०४ सदस्य*
iii. जिल्हाधिकारी नामनिर्देशित तालुक्यातील शासकीय प्रतिनिधी	- ०१ सदस्य
iv. जिल्हाधिकारी व्वारा नामनिर्देशित नागरी सेवा संघटन/ महिला स्वयंसहायता गट	- ०२ सदस्य

“याएवजी”

तालुका/ गट स्तरीय समिती (Block Level Committee) ची सुधारित रचना पुढीलप्रमाणे राहील.

i. जिल्हाधिकारी नामनिर्देशित जिल्हा कार्यालयातील प्रतिनिधी	- ०१ सदस्य
ii. जिल्हाधिकारी नामनिर्देशित तालुका/ गटातील महाविद्यालयातील अध्यापक वर्गातील प्रतिनिधी	- ०४ सदस्य
iii. जिल्हाधिकारी नामनिर्देशित तालुक्यातील शासकीय प्रतिनिधी	- ०१ सदस्य
iv. जिल्हाधिकारी व्वारा नामनिर्देशित नागरी सेवा संघटन/ महिला स्वयंसहायता गट	- ०१ सदस्य
v. व्यवस्थापक, लोकसंचलित साधन केंद्र (सीएमआरसी), माविम	- ०१ सदस्य
- ३) जिल्हास्तरीय समितीच्या उपक्रमांच्या कार्यवाहीचा दरम्हा अहवाल :- महिलांसाठी राज्यस्तरीय माहिती केंद्र (SRCW) च्या अंतर्गत राज्यातील महिलांसाठी राबविल्या जाणाऱ्या योजनांची अंमलबजावणी जिल्हाधिकारी कार्यालय, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे व महिला आर्थिक विकास महामंडळामार्फत होणार असून, यामध्ये आवश्यक समन्वय राखण्यासाठी व

महिला व बाल विकास विभाग, महाराष्ट्र शासन व केंद्र शासन यांना वेळोवेळी महिलांसाठी राज्यस्तरीय माहिती केंद्र (SRCW) ची प्रगती अवगत करण्याच्या दृष्टीने जिल्हाधिकारी कार्यालय व महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांनी दरमहा झालेल्या कार्यवाहीचा अहवाल राज्य महिलांसाठी राज्यस्तरीय माहिती केंद्र (SRCW) यंत्रणेला पाठवावा.

३. सदर शासन शुद्धीपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०८०९१५०२११००३० असा आहे. हे शासन शुद्धीपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(स्मिता निवतकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/ सदस्य, विधानसभा/ विधानपरिषद, विधानमंडळ, मुंबई
३. मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
४. मा.मंत्री, नियोजन/ वित्त विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.मंत्री/ राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांची खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
७. सर्व विभागांचे अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे.
१०. उप आयुक्त (महिला विकास), महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
११. सर्व विभागीय उप आयुक्त, महिला व बाल विकास (आयुक्तालयामार्फत)
१२. सर्व जिल्हाधिकारी (आयुक्तालयामार्फत)
१३. सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी (आयुक्तालयामार्फत)
१४. सर्व कार्यासने, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. निवड नस्ती, का-९०.